

Telekomunikační trh v České republice

Vývoj českého telekomunikačního trhu byl v roce 2009 poznamenán poklesem ekonomiky, který se na trhu projevil celkovým snížením tržeb. To sice nebylo tak velké jako v ostatních odvětvích, přesto bylo ve srovnání s předešlými roky růstu významné. Podle odhadu společnosti poklesl telekomunikační trh v České republice meziročně přibližně o 5 %.

Výnosy trhu pevných linek klesly meziročně přibližně o 9 %, zatímco výnosy mobilního trhu přibližně o 6 %, ve srovnání s přibližně 3% růstem v roce 2008. Penetrace pevných linek dosáhla na konci roku 2009 úrovně 33 %, což i nadále kopíruje klesající trend minulých let. Na druhé straně penetrace uživatelů mobilních služeb na obyvatele (na základě počtu registrovaných SIM karet s kritériem 13 měsíců) překročila 130 % (přesné číslo nelze z důvodu rozdílné metodologie vykazování počtu mobilních zákazníků ze strany českých mobilních operátorů uvést), což představuje v porovnání s ostatními státy Evropy jednu z nejvyšších hodnot.

Česká republika se v rámci Evropské unie dlouhodobě řadí mezi státy s vysokým podílem hlasového provozu v mobilních sítích. Přesto pokračovalo nahrazování hlasového provozu generovaného v pevných sítích mobilním hlasem a jeho podíl v roce 2009 i nadále rostl. Podle odhadů společnosti se v roce 2009 uskutečnilo 83 % z celkového hlasového provozu v mobilních sítích, což představuje meziroční nárůst o 2 p.b.

Pokračoval i trend nárůstu poptávky po datových a internetových službách a službách s přidanou hodnotou.

Trendy na trhu pevných linek

Výnosy trhu pevných linek dosáhly v roce 2009 přibližně 48 mld. Kč, což znamená meziroční pokles přibližně o 9 %. Pokles výnosů z hlasových služeb byl částečně vykompenzován růstem výnosů z vysokorychlostního internetu, IT služeb a zákaznických řešení.

V roce 2009, v období poklesu ekonomiky, se operátoři snažili reagovat na potřeby zákazníků a zaměřovali se na produkty a služby, které jim umožňovaly snížit náklady, dosáhnout úspor a zároveň získat maximální kontrolu nad svými výdaji.

V květnu 2009 Telefónica O2 vytvořila zcela novou koncepci služeb pro domácnosti. Ta změnila dosavadní strukturu založenou na kombinaci hlasových služeb a dalších služeb do předem definovaných balíčků na flexibilní kombinaci vysokorychlostního připojení k internetu s dalšími fixními a mobilními službami. V rámci této nové struktury si zákazníci mohli libovolně vybrat jen ty služby, které opravdu potřebovali, a navíc za výhodnější cenu.

Možnost kombinovat mobilní a fixní služby nabídly rovněž společnosti Vodafone v rámci své nabídky „OneNet“ pro korporátní zákazníky a T-Mobile pod názvem ProfiNet.

Naplno se rozvíjel trh placené i volně šířené televize. Na trhu kabelové televize pokračovala konsolidace menších operátorů vedená zejména společnostmi RIO Media, a.s., a Nej-TV. Operátoři placených televizí rozšiřovali své nabídky o nové programy a představili televizní kanály s nabídkou HDTV. V průběhu roku došlo v České republice k dalšímu rozšíření pokrytí pozemní digitální televizí DVB-T. I přes tento konkurenční tlak si služba O₂ TV dokázala najít své místo na trhu a na konci roku registrovala 138 tisíc uživatelů.

V průběhu roku 2009 se na trhu pevných linek odehrálo hned několik významných změn. V dubnu společnost T-Mobile Czech Republic, a.s., (T-Mobile) oznámila dohodu o převzetí segmentu domácností, malých firem a živnostníků společnosti GTS NOVERA s.r.o (GTS Novera), která se zaměřovala výlučně na firemní zákazníky a postupně segment domácností a malých živnostníků zcela opustila. Převzetí zákazníků bylo ukončeno na podzim. V té době zároveň T-Mobile oznámil uzavření dohody se společností České radiokomunikace a. s. (České radiokomunikace) o převzetí její maloobchodní zákaznické části. Tato transakce byla dokončena v prosinci, kdy T-Mobile převzal veškerá aktiva v segmentech malých a středních firem (SME), podnikatelů (SoHo) a rezidenčních zákazníků včetně související infrastruktury a zaměstnanců Českých radiokomunikací, kteří zajišťovali obchodní aktivity a provoz této maloobchodní části podniku. Tato akvizice umožnila T-Mobilu nabídnout fixní služby a zároveň se stát největším alternativním operátorem nabízejícím DSL připojení. České radiokomunikace oznámily, že se nadále hodlají plně soustředit na klíčové oblasti svého podnikání – televizní a rozhlasové vysílání a vysílací infrastrukturu včetně velkoobchodu a poskytování telekomunikačních služeb korporátním zákazníkům.

Na konci roku oznámila společnost GTS Novera uzavření dohody se společností Centrum Holdings, s.r.o., o převodu přibližně 40 tisíc e-mailových a webových účtů služby Raz Dva. V průběhu roku 2009 České radiokomunikace rovněž oznámily svůj plán pokrýt do konce roku bezdrátovým vysokorychlostním připojením k internetu pomocí své sítě WiMAX celkem 25 měst České republiky.

Silné postavení si v České republice nadále udržovala technologie připojení k internetu, založeného na bázi WiFi. Na konci roku dosáhl počet zákazníků (zahrnující rovněž FTTx) přibližně 780 tisíc. Přes velké množství poskytovatelů WiFi přetrvávala relativně velká rozdílnost v kvalitě připojení. V průběhu roku začali někteří poskytovatelé WiFi investovat také do FTTx infrastruktury.

Společnost UPC Česká republika, a.s., (UPC) rozšířila v průběhu roku 2009 díky instalaci nového kabelového distribučního systému EuroDOCSIS 3.0 svou nabídku internetového připojení o další rychlosti. Od září do svého portfolia zařadila internetové připojení umožňující stahovat data rychlostí až 50 nebo 100 Mb/s. O několik týdnů později nabídla také výrazně pomalejší připojení o rychlosti 1 Mb/s ve snaze oslovit začínající a nenáročné uživatele s nabídkou levné varianty připojení. Později nabízela tento základní internetový tarif svým zákazníkům kabelové televize zcela zdarma. V oblasti placené kabelové televize UPC rozšiřovala nabídku televizních programů, navyšovala počet televizních kanálů s vysokým rozlišením (HD) a digitalizovala šíření televizní nabídky.

Trendy na mobilním trhu

Velikost mobilního trhu v České republice měřená vyšší výnosů dosáhla v roce 2009 hodnoty přibližně 82 mld. Kč, což představuje meziroční pokles přibližně o 6 %.

I přes pokles české ekonomiky zaznamenali všichni mobilní operátoři v roce 2009 nárůst počtu svých zákazníků. Jejich čistý přírůstek (u společnosti Telefónica O2 aktivních a u společnosti T-Mobile a Vodafone registrovaných zákazníků) za rok 2009 dosáhl výše 299 tisíc uživatelů, ve srovnání s 406 tisíci v roce 2008.

Telefónica O2 zaznamenala meziroční nárůst aktivních uživatelů o 3 %, na 4 945 tisíc. Podíl aktivních zákazníků na trhu nelze určit, neboť T-Mobile a Vodafone používají jinou metodologii výpočtu svých zákazníků a zveřejňují registrované zákazníky.

Operátoři se snažili reagovat na potřeby zákazníků a nabídli jim produkty umožňující optimalizaci nákladů a získání maximální kontroly nad jejich výdaji. Telefónica O2 rozšířila nabídku svých O₂ NEON tarifů o zcela nový tarif O₂ NEON L+ a u již nabízeného tarifu O₂ NEON XL navýšila počet volných minut a snížila cenu za minutu volání. Pro zákazníky předplacených služeb představila nové tarify O₂ NA!PIŠTE a O₂ NA!HLAS, které umožňovaly volat či posílat SMS jen za 0,50 Kč.

V červenci Telefónica O2 uvedla jako první operátor v České republice na trh zcela nový tarif O₂ ZERO, který byl zbaven měsíčních poplatků a smluvního závazku a umožnil zákazníkům mít vlastní výdaje plně pod kontrolou.

Vodafone v rámci své nabídky zaměřené na snižování nákladů zákazníků nabídl program Výdaje pod kontrolou, který zahrnoval služby FlexiStrop, FlexiLimit nebo Chytrý přehled.

Rok 2009 byl také ve znamení úspěchu tarifů s neomezenou nebo zvýhodněnou komunikací v rámci zvolené skupiny osob (např. O₂ Přátelé, O₂ Navzájem, T-Mobile Rodina, T-Mobile Přátelé v síti nebo Přátelé síť nesít, Vodafone Přátelé ze všech sítí).

Vývoj na mobilním trhu v posledních letech potvrzoval jasný trend rostoucí poptávky po mobilním širokopásmovém připojení. Proto všichni operátoři modernizovali své stávající sítě a postupně rozšiřovali mobilní sítě o technologii UMTS/HSDPA, tak aby byli schopni nabídnout zákazníkům co nejkvalitnější vysokorychlostní připojení k internetu. Telefónica O2 pokračovala v rozšiřování pokrytí své mobilní sítě nové generace (3G síť) založené na technologii UMTS/HSDPA. Do konce roku pokryla všech 13 krajských měst, což představuje téměř 30% pokrytí populace v České republice, a stala se jediným operátorem na českém trhu, který nabídl vysokorychlostní mobilní datové připojení s rychlostí až 3,6 Mb/s.

Počátkem roku zahájil T-Mobile modernizaci své GSM sítě. Modernizace měla umožnit využití technologie EDGE v celé síti a její dokončení je plánováno do poloviny roku 2010. T-Mobile zároveň oznámil, že se intenzivně připravuje na příchod dalších technologií, jako je mobilní síť nové generace či telefonní služby založené na využití IP. Na konci roku T-Mobile ohlásil spuštění testovacího provozu 3G sítě s technologií HSPA, jejímž dodavatelem byla Nokia Siemens Networks. Tato síť byla dostupná ve vybraných lokalitách Prahy a do ostrého provozu pro všechny zákazníky byla uvedena v lednu 2010. Během dalších dvou let má být její pokrytí rozšířeno do krajských měst ČR.

Vodafone spustil v březnu 2009 komerční provoz své 3G sítě v městských částech Prahy 9 a 10. V červenci vybral společnost Huawei jako svého dodavatele pro stavbu vysokorychlostní 3G sítě, infrastruktury a modernizace 2G EDGE sítě. Podle svého vyjádření se Vodafone zaměří nejdříve na rozvoj pokrytí 3G sítí v Praze a v Brně.

Ke konci roku se trh mobilního širokopásmového připojení k internetu v České republice rozšířil i o nabídku předplacených služeb. Mobilní operátor MobilKom, a.s., který provozuje svou síť pod názvem U:fon, představil předplacenou kartu, kde zákazník zaplatil za pořízení USB modemu a v rámci této částky získal určitou výši kreditu. Ten se snížil za každý kalendářní den, kdy se zákazník připojil. Po vyčerpání kreditu ho bylo možno znovu dobít. S podobnou nabídkou přišel na konci roku 2009 také Vodafone.

V prosinci 2009 MobilKom oznámil zásadní změnu strategie prodeje produktů pod značkou U:fon, jejímž obsahem má být zahájení velkoobchodní nabídky a přeměna na nízkonákladového operátora s důrazem na mobilní data. Součástí této koncepce bylo například uzavření vlastních značkových prodejen.

Regulace

V regulačním prostředí trhu elektronických komunikací v České republice proběhla během roku 2009 řada změn, z nichž nejvýznamnější byly:

- 1) legislativní změny,
- 2) změny v oblasti analýz trhů a produktové regulace,
- 3) změny v oblasti poskytování univerzální služby, státní politiky a podpory v oblasti vysokorychlostního přístupu k internetu.

V oblasti legislativního prostředí, které upravuje oblast elektronických komunikací, patří mezi nejvýznamnější změny:

- zahájení implementace směrnice Evropského parlamentu a Rady (ES) o audiovizuálních mediálních službách (formou novelizace zákona o rozhlasovém a televizním vysílání a vydání zákona o audiovizuálních mediálních službách),
- příprava další novelizace zákona o elektronických komunikacích týkající se oprávnění k využívání rádiových kmitočtů, financování univerzální služby, přednostního spojení za krizového stavu,
- vydání nařízení vlády č. 228/2009 Sb., kterým se mění č. 154/2005 Sb., o stanovení výše a způsobu výpočtu poplatků za využívání rádiových kmitočtů a čísel, ve znění pozdějších předpisů,
- vydání vyhlášky č. 267/2009 Sb., kterou se mění vyhláška č. 117/2007 Sb., o číslovacích plánech sítí a služeb elektronických komunikací, ve znění vyhlášky č. 231/2008 Sb.,
- vydání nařízení Evropské komise a Rady (ES) č. 544/2009, kterým se mění nařízení (ES) č. 717/2007 o roamingu ve veřejných mobilních telefonních sítích ve Společenství, a směrnice 2002/21/ES o společném předpisovém rámci pro sítě a služby elektronických komunikací,
- vydání směrnice Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 2009/214/ES, kterou se mění směrnice Rady 87/372/EHS o frekvenčních pásmech vyhrazených pro koordinované zavedení veřejných celoevropských buňkových digitálních pozemních mobilních komunikačních systémů ve Společenství,
- schválení revize nového regulačního rámce elektronických komunikací v Evropském parlamentu a Radě (ES), tj.:
  - i. vydání směrnice Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 2009/136/ES, kterou se mění směrnice 2002/22/ES o univerzální službě a právech uživatelů týkajících se sítí a služeb elektronických komunikací, směrnice 2002/58/ES o zpracování osobních údajů a ochraně soukromí v odvětví elektronických komunikací a nařízení (ES) č. 2006/2004 o spolupráci mezi vnitrostátními orgány příslušnými pro vymáhání dodržování zákonů na ochranu zájmů spotřebitele,
  - ii. vydání směrnice Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 2009/140/ES, kterou se mění směrnice 2002/21/ES o společném předpisovém rámci pro sítě a služby elektronických komunikací, směrnice 2002/19/ES o přístupu k sítím elektronických komunikací a přiřazeným zařízením a o jejich vzájemném propojení a směrnice 2002/20/ES o oprávnění pro sítě a služby elektronických komunikací a
  - iii. vydání nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1211/2009 o zřízení Sdružení evropských regulačních orgánů v oblasti elektronických komunikací (BEREC) a Úřadu.

Telefónica O2 uplatnila v rámci skupiny připomínky k návrhu Evropské komise na revizi nového regulačního rámce elektronických komunikací v rámci projednávání v Evropském parlamentu a Radě (ES). Podílela se na přípravě výše uvedených ostatních legislativních norem v rámci příslušných připomínkových řízení či veřejných konzultací, a to buď přímo, v rámci asociací telekomunikačních operátorů, či prostřednictvím mateřské společnosti.

Přímý dopad na společnost mělo také vydání nového zákona o platebních službách. Poskytování těchto služeb, známých pod dřívějším názvem „služby třetích stran“, kdy Telefónica O2 umožňovala svým zákazníkům objednávat a nakupovat zboží a služby jiných subjektů, bylo ovlivněno zejména těmito předpisy:

- zákon č. 284/2009 Sb. o platebním styku, který zahrnuje zejména Směrnici Evropského parlamentu a Rady 2007/64/ES o platebních službách na vnitřním trhu, Směrnici Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES o předcházení zneužití finančního systému k praní peněz a financování terorismu, a bude novelizován Směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2009/110/ES o přístupu k činnosti institucí elektronických peněz, o jejím výkonu a o obezřetnostním dohledu nad touto činností,
- zákon č. 285/2008 Sb. o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu.

Tyto služby Telefónica O2 dříve poskytovala na základě osvědčení ČTÚ v rámci zákona o elektronických komunikacích, občanského a obchodního zákoníku.

Analýzy relevantních trhů a produktová regulace

Telefónica O2 pokračovala v plnění povinností, které jí byly uloženy na základě analýz relevantních trhů, které Český telekomunikační úřad (ČTÚ) provedl během roku 2006 a 2008.

V průběhu let 2008 a 2009 ČTÚ analyzoval trhy, které Evropská komise vyřadila ze seznamu tzv. relevantních trhů. Výsledkem těchto analýz bylo postupné rušení regulačních povinností, zejména na maloobchodních trzích hlasového volání.

V lednu 2009 ČTÚ publikoval nové regulované velkoobchodní ceny za ukončení volání v mobilních sítích. Od 1. února 2009 klesla cena za minutu hovoru z 2,99 Kč na 2,65 Kč a od 1. července 2009 na 2,31 Kč.

ČTÚ zahájil druhé kolo analýz vybraných velkoobchodních trhů a maloobchodního trhu přístupu k telefonní síti v pevném místě. V květnu Evropská komise publikovala doporučení o regulaci sazeb za ukončení volání v pevných a mobilních sítích v EU.

Regulace mezinárodního roamingu

Evropský parlament a Rada přijaly nové Nařízení o regulaci roamingu v Evropské unii. Maloobchodní ceny za příchozí volání se od 1. července 2009 snížily z 22 na 19 centů za minutu, cena za odchozí volání poklesla ze 46 na 43 centů za minutu, cena za odeslanou SMS v rámci Společenství poklesla na 11 centů za minutu. Nařízení současně definovalo i maximální velkoobchodní ceny pro volání, SMS a datové služby.

Přístup k internetu

Dle rozhodnutí ČTÚ ze dne 28. ledna 2009 byla od května 2009 zavedena nová služba přístupu k internetu prostřednictvím technologie ADSL bez nutnosti koncovým uživatelem současně odebírat službu přístupu k veřejné telefonní síti v pevném místě za účelem využívání veřejně dostupné telefonní služby (tzv. naked ADSL). Telefónica O2 využila tuto variantu služby přístupu ve svém novém konceptu služeb pro domácnosti uvedeném na trh v květnu 2009.

Uložení povinností spojených s poskytováním univerzální služby

V rámci uložené povinnosti ze strany ČTÚ poskytovat univerzální službu zajišťovala Telefónica O2 v průběhu celého roku 2009 tyto dílčí služby:

- a) služby veřejných telefonních automatů,
- b) přístup zdravotně postižených osob k veřejně dostupné telefonní službě rovnocenný s přístupem, který využívají ostatní koncoví uživatelé, zejména prostřednictvím speciálně vybavených telekomunikačních koncových zařízení,
- c) zvláštní cenové plány, které se liší od cenových plánů poskytovaných za normálních obchodních podmínek pro zdravotně postižené osoby,
- d) doplňkové služby ke službám připojení v pevném místě k veřejné telefonní síti a přístup v pevném místě k veřejně dostupné telefonní službě:
  - postupné splácení ceny za zřízení připojení k veřejné telefonní síti pro spotřebitele,
  - bezplatné selektivní zamezení odchozích volání pro účastníka a
  - bezplatné položkové vyúčtování ceny pro spotřebitele.

Na základě rozhodnutí ČTÚ byly služby uvedené pod písm. d) od 30. července 2009 vyjmuty z režimu univerzální služby. Tyto služby byly nadále poskytovány v komerčním režimu mimo univerzální službu.

Pro služby uvedené pod písm. a) byla ze strany ČTÚ vydána změna rozhodnutí, která významně snížila počet veřejných telefonních automatů zařazených do univerzální služby od druhého pololetí roku 2009 a v následujících letech.

Univerzální služba

V průběhu prvního pololetí roku 2009 bylo ze strany ČTÚ vydáno rozhodnutí ohledně výše čistých nákladů za služby zahrnuté do univerzální služby v roce 2007. Toto rozhodnutí dosud nenabýlo právní moci, protože ostatní operátoři, kteří mají přispívat na úhrady ztráty z poskytování univerzální služby, podali proti tomuto rozhodnutí ČTÚ rozklad.

Telefónica O2 uplatnila v průběhu roku u ČTÚ žádost o úhradu služeb zahrnutých do univerzální služby v roce 2008. Během druhého pololetí 2009 probíhal ze strany ČTÚ proces ověřování výše požadované ztráty a dodaných podkladů ze strany společnosti Telefónica O2.

Dne 17. prosince 2009 nabylo právní moci Rozhodnutí ČTÚ o výši ztráty z poskytování zvláštních cenových plánů pro zdravotně postižené osoby, která se hradí přímo prostřednictvím státního rozpočtu. Ztráta byla vyčíslena na 136 201 450 Kč a uhrazena společností Telefónica O2 dne 23. prosince 2009.

Státní politika a podpora v oblasti vysokorychlostního přístupu k internetu

Vláda České republiky rozhodla prostředky vyčleněné Evropskou unií na tzv. Plán evropské hospodářské obnovy nevyužít na podporu rozvoje vysokorychlostní infrastruktury, ale na jiné aktivity spojené s rozvojem venkova. Evropská komise v září 2009 zveřejnila dokument Pokyny Společenství k použití pravidel veřejné podpory ve vztahu k rychlému zavádění širokopásmových sítí, který se zabýval možnostmi využití veřejných financí při výstavbě ICT infrastruktury.

Telefónica O2 se samostatně i v rámci svého členství v asociacích účastnila diskuzí k využití financí z Plánu evropské hospodářské obnovy a ke znění dokumentu Pokyny Společenství k použití pravidel veřejné podpory ve vztahu k rychlému zavádění širokopásmových sítí.

Společnost dlouhodobě sleduje možnosti, které jejím zákazníkům nabízejí strukturální fondy a tomu přizpůsobuje nabídku svých produktů a služeb, tak aby splňovaly podmínky dotací. Zároveň Telefónica O2 dlouhodobě upozorňuje na nutnost dodržování konkrétních pravidel poskytování státní podpory, které nepovedou k narušení hospodářské soutěže.